

Vrijheids- beperkingen

Herinnert u zich nog de wens die ik aan het slot van mijn vorige column uitsprak? Dat alles nu langzaam weer normaal zou zijn? Nou, de realiteit is anders. We zitten nog wel een poosje met allerlei beperkingen. Al die maatregelen hebben een grote invloed op ons persoonlijke leven én op onze vrijheid. Maar de trend van steeds meer vrijheidsbeperkingen is al veel langer gaande.

MACHTSMISBRUIK

Het is vreemd dat we enerzijds als maatschappij worden opgescheept met een draak van regelgeving, zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). U weet wel, die zorgt voor de bescherming van de privacy van burgers tegen het handelen van andere burgers. Anderzijds zijn er grondrechten die ons moeten beschermen tegen machtsmisbruik van de overheid. Ik verbaas mij al jaren over het gemak waarmee de overheid principes van onze rechtsstaat probeert te elimineren.

INPERKING VERSCHONINGSRECHT

Als lid van KNB-issuiegroep Geheimhoudingsplicht en verschoningsrecht zie ik van nabij welke argumenten de overheid hanteert om ons verschoningsrecht steeds verder in te perken. Daaruit blijkt dat de overheid de grondrechten, die ons nu juist beschermen tegen diezelfde overheid, lastig en kostbaar vindt. Dat terwijl – zo meent de overheid – zij toch het beste voor heeft met burgers én die bescherming dus niet nodig is. Ik was zo naïef te verwachten dat juist de overheid de noodzaak van de grondrechten zou zien en daar zorgvuldig mee om zou gaan. Blijkbaar wordt niet gezien dat je bij verdergaande inperking van het verschoningsrecht als burger steeds meer vogelvrij wordt. Waar kun je nog vertrouwelijk onafhankelijk juridisch advies krijgen wanneer advocaten en notarissen geen verschoningsrecht meer hebben en de overheid dus inzage kan krijgen in je dossier?

SCHIJNVEILIGHEID

En dan alle maatregelen die we over ons heen hebben gekregen onder de noemer terrorismebestrijding. Strengere controles bijvoorbeeld en ruimere bevoegdheden van de overheid

om informatie te vergaren ten koste van onze privacy. Maatregelen die zijn ingevoerd om ons te beschermen tegen terrorisme. Maar bieden ze wel echt bescherming? Of wordt alleen een schijnveiligheid gecreëerd?

We raken de maatregelen in ieder geval niet meer kwijt. En dan krijgen we de coronamaatregelen er nu nog bij. Mensen die in een revalidatiecentrum of verzorgingshuis zitten, werden ineens een gevangene. Kinderen mochten niet meer naar school, wij niet naar ons werk. U kent de maatregelen en de impact daarvan. Onze premier noemt het een intelligente *lockdown*. We worden aangesproken op ons verantwoordelijkheidsgevoel en het legt druk op ons om steeds meer te accepteren en steeds meer te disciplineren: het nieuwe normaal.

WAARSCHUWING

Maar onze rechterlijke macht laat zich niet verleiden om in deze tendens mee te gaan. Steeds weer wordt de overheid teruggefloten. Er wordt een stroom van procedures verwacht rondom de coronaboetes. Ook filosofen en kritische denkers mengen zich in het debat. Er verschijnen de laatste tijd artikelen en interviews waarin vraagtekens worden gezet bij deze ontwikkelingen. Blijkbaar heeft de Franse filosoof Michel Foucault al in de jaren zeventig van de vorige eeuw gewaarschuwd voor de ontwikkeling van nieuwe machtsprincipes. Machtstructuren die niet als zodanig herkenbaar zijn, maar leiden tot mentale disciplineren en daarmee op een sluipende manier de overheid steeds meer macht geven. En dat is precies wat de intelligente *lockdown* doet.

NIEUWE TREND

Gelukkig heeft het consultatiedocument wetsvoorstel Tijdelijke wet maatregelen covid-19 een stroom van kritiek gekregen. Veel maatschappelijke organisaties doen een dringend beroep op de overheid om een breed debat te voeren over onze vrijheid, grondrechten en de beperking daarvan. Ik hoop dat hiermee een nieuwe trend op gang komt. ■

Deze column wordt afwisselend geschreven door Teska van Vuren (notaris) en Marcel Pheijffer (hoogleraar accountancy).